

li.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: li.dl@regeringskansliet.se

Remiss om betänkandet Animalieproduktion med hög konkurrenskraft och gott djurskydd (SOU 2024:56), svar senast 2025-04-01 [LI2024/01638]

Er beteckning: LI2024/01638

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtlands län delar utredningens slutsatser om att en rad åtgärder och regeländringar kan och bör vidtas för att öka konkurrenskraften och robustheten i svensk animalieproduktion. Såväl den egna självförsörjningsgraden som exporthandeln med svenska livsmedel behöver öka. Svensk animalieproduktion ligger i fronten globalt när det gäller smittskydd, läkemedelsanvändning, resistensutveckling och välfärd för de djur som föds upp för att bli livsmedel. Detta är värden som byggts upp under lång tid och i konsensus mellan producenter, myndigheter, veterinärmedicin och konsumenter.

Länsstyrelsen bedömer att den ekonomiska nettoeffekten som de svenska djurskyddsbestämmelserna innebär för konkurrenskraften inte är tillräckligt utredda. Dessa kan behövas utredas vidare och djupare.

Länsstyrelsen anser att utredningen generellt är svårläst då det är otydligt vilka förslag som utredningen faktiskt lägger fram och hur dessa ska viktas och prioriteras för att målet ska uppnås. I vissa fall har utredningen valt att vara mycket exakt i de föreslagna åtgärderna. Detta gäller till exempel förslaget att det bör utredas vidare om inte sjukdomen kalvningsförlamning bör kunna diagnostiseras och behandlas av djurhållaren själv utan att behöva konsultera veterinär. I andra fall har utredningen valt att formulera sina förslag på ett mycket mer övergripande och oprecist sätt. Detta gäller till exempel förslaget att stärka djurhållarnas ställning i livsmedelskedjan och verka för ökad konkurrens i detalj- och grossistled.

Länsstyrelsen anser inte att den föreslagna koncentrationen av förprovning av djurstallar innebär en förenkling för företag, snarare tvärtom. Det kommer att bli svårare att kunna träffas fysiskt på plats för att diskutera byggnationer.

Länsstyrelsen finner att frågor om viltskador och hanteringen av detta bör, vid behov, utredas särskilt. Det är en mycket mer komplex fråga än som redovisas i denna utredning.

Utveckla djurskyddsföreskrifterna, sidan 23

Här föreslår utredningen i allmänna ordalag att Jordbruksverket ges i uppdrag att minska antalet bestämmelser och skapa en ökad flexibilitet i tillämpningen. Samtidigt väljer utredningen att i vissa stycken vara mycket detaljerad till exempel när det gäller krav på andel fast liggyta för slaktsvin. Här görs ett antal icke bekräftade antaganden om fördelar för djurhälsa och djurskydd om djurhållaren medges ett större självbestämmande. Länsstyrelsen delar inte uppfattning att en minskning av andelen fast liggyta i slaktsvinens boxar i sig skulle leda till en ökad konkurrenskraft för den svenska griskötsproduktionen. Slaktsvinuppfoädningsformerna är en av de mest intensiva uppfoädningsformer vi har i landet som sammantaget innebär långtgående påverkan på djurens möjlighet att bete sig naturligt och därmed deras välfärd. Att dessutom minska andelen fast yta i boxarna innebär att grisarna tvingas stå och ligga på spaltgolv i ökad omfattning vilket är negativt för deras komfort och välfärd. Frågan om den fasta ytans placering i boxarna torde kunna revideras i samband med Jordbruksverkets regelmässiga översyn av bestämmelserna. Vidare anser länsstyrelsen att det kan ifrågasättas huruvida utredningens förslag om att det inte ska krävas ligghall för utegångsnötkreatur och utegångsfärd för köttproduktion under de kalla årstiderna innebär kostnadsbesparingarna för företagen. Detta då vindskydden sannolikt också innebär ett minskat energibehov för att upprätthålla termisk komfort för djuren. I takt med klimatförändringarna och de allt blötare förhållandena höst, vinter och vår ökar risken för att djuren får svårt att upprätthålla sin termiska komfort vilket ytterligare talar för att utegångsdjur även fortsättningsvis ska ha tillgång till treväggigt vindskydd under de kalla perioderna.

Mjölkkor i lösdrift undantas från beteskrav, sidan 24

Länsstyrelsen anser att utredningens underlag innehåller för många luckor och motsägelser för att ligga till grund för en så genomgripande ändring som att slopa beteskrav för 80% av landets mjölkkor. Samtidigt som utredningen referera till LRF:s mjölkbondepanel år 2024 där 74,2 procent av de tillfrågade mjölkbönderna svarade att de skulle hålla mjölkkena ute lika lång tid som i dag även om beteslagstiftningen togs bort, 17,2 procent angav att de skulle hålla korna på bete men kortare tid än i dag och 6,5 procent svarade att de skulle hålla korna inne, dras slutsatsen att ett slopat beteskrav kommer att öka mjölkproduktionens konkurrenskraft genom att ge nödvändig möjlighet till expansion, bibehållen produktion under sommarmånaderna, stimulera till nya företag och skapa möjlighet att behålla befintliga företag. Utredningen för också fram möjligheten att söka djurvälståndsstöd för mjölkors bete om detta inte är ett lagkrav i Sverige men skriver samtidigt att detta är högst osäkert eftersom mjölkors bete sannolikt kommer att betraktas som praxis i Sverige och därmed undantas från EU:s djurvälståndsstöd. Vidare skriver utredningen att beteskravet har ett högt signalvärde för svenska konsumenter. Förslaget kan därför förväntas leda till reaktioner från en del konsumenter och ett ökat behov av information och att det är svårt att bedöma i vilken omfattning och vilken påverkan det skulle få på mjölkföretagen.

Länsstyrelsens sammantagna bedömning är att förslaget om slopat beteskrav för landets mjölkkor saknar förankring bland producenter och konsumenter och skulle innebära en alltför långtgående inskränkning på djurvälståndet på alltför svaga grunder. Frågan bör utredas vidare och också inbegripa möjligheterna att istället medge dispens/undantag till vissa producenter under vissa villkor.

Villkorad läkemedelsanvändning, ViLA, utvecklas vidare i mjölk- och lammproduktionen, sidan 29

Villkorad läkemedelsanvändning medger redan idag långtgående flexibilitet för anslutna djurhållare. Flertalet ViLA-samarbeten fungerar väl och innebär att djuren skyndsamt kan behandlas för vissa lidanden och en nära dialog upprätthålls mellan djurhållaren

och den ansvariga veterinären som är den som instruerar djurhållaren om diagnosställande och förskriver läkemedlen. Men det finns också flera exempel där ViLA- samarbeten inte fungerar lika väl och där en enskild veterinär kan ha ett mycket stort antal ViLA- besättningar med ett stort antal djur och därmed mycket svårt att upprätthålla kontrollen över diagnosställandet, läkemedelsanvändningen och restsubstansrisken i det slutliga livsmedlet. Länsstyrelsen anser att ytterligare förlänga veterinärens besöksintervall i besättningen och medge ett ökat antal ingående diagnoser ökar dessa risker. Det har inte förts fram tillräckligt väl underbyggda skäl för att detta skulle gynna konkurrenskraften utan att riskera kostnader för feldiagnostisering och i förlängningen livsmedelssäkerhet.

Behåll men förenkla och förbättra förprovningen av djurstallar och koncentrera förprovningen till sex länsstyrelser, sidan 30

Länsstyrelsen delar inte utredningens uppfattning att förprovning av djurstallar bör koncentreras till sex län. Utredningen föreslår att förprovningsärenden ska koncentreras till civilområdesansvariga länsstyrelser. I nordligaste Sverige innebär det länsstyrelsen Norrbotten placerad i Luleå. Att koncentrera förprovningen påverkar konkurrenskraften då förprovning och investeringsstöd har ett nära samarbete. Om förslaget går igenom skulle detta samarbete gå förlorat. Kunskapen om gårdarna är lokal, förprovningar ska besiktas, vilket enklast sker lokalt. I norr är det Jämtlands län som har flest förprovningar enligt utredningen tillika investeringsstöd till stallar, flest av de fyra nordligaste länen. En centralisering bör ha en tydlig konsekvensbeskrivning utifrån på investeringar och möjlighet att genomföra förprovning i relation till hur det sker idag. Vidare är det djurskyddshandläggare i varje enskilt län som ska genomföra kommande kontroller enligt kontrollförfordningen i besättningarna och det säger sig självt att risken för missförstånd och olikvärdiga bedömningar ökar om förprovning och slutbesiktning inte utförs av den kontrollerande länsstyrelsen.

Om Norrbotten skulle ha förprovning för mer än halva ytan av Sverige skulle detta innebära orimligt långa avstånd och transporter för att möta sökanden samt för besiktning av byggnationerna. Slutligen är det en fråga om service och närhet till länets djurhållare. De långa avstånden i norrlandslänen innebär att fysiska möten helt

kommer att försvinna om förprövningsansvariga sitter i Luleå, 600 km från Östersund enkel väg. Förslaget skulle inte bidra till att förenkla för företag utan tvärtom öka svårigheter att nå och ha kontakt med den myndighet som ska handlägga, besluta om samt därefter besikta ett djurstall.

Viltskador, sidan 140

Länsstyrelsen erfar att förslaget om rätt att bedriva skyddsjakt utan tillstånd avseende klövvilt riskerar att sätta den ordinarie förvaltningen av arterna ur spel. Länsstyrelsen erfar även att förslaget kommer att öka länsstyrelsernas administration avseende klövvilt där ansökan om att bedriva jakt nattetid riskerar öka. Klövvilt kan orsaka skador för enskilda lantbrukare på flera sätt, inte minst under vintertid när klövvilt söker sig till utfodringsplatser för tamdjur samt foderupplag och växande grödor. Dock är klövviltet ofta nattaktiva vilket gör att utökade bestämmelser till skyddsjakt på enskilds initiativ inte kommer att få utredningens önskade effekt om bestämmelsen inte omfattas av lättnader i kravet på jakt nattetid, samt hjälpmedel som bildförstärkare och belysning i samband med jakten. Det är idag Länsstyrelsen som utfärdar dessa tillstånd. Vidare kan ett stort antal klövvilt uppehålla sig på sådana platser och med utökade möjligheter till skyddsjakt på enskilds initiativ kan ett stort antal djur fällas med stöd av de föreslagna bestämmelserna.

Klövvilt jagas idag inom älg- och kronhjortsskötselområden (undantaget Skåne för kronhjort) där markägare och jägare gemensamt bestämmer hur mycket klövvilt som får fällas under ordinarie jakttid bland annat med utgångspunkt i de skador klövviltet orsakar lant- och skogsbruket. Det finns alltså redan idag möjligheter till inflytande i frågan.

Vidare tar skötselplaner för klövvilt hänsyn till vilken stam som intressenterna i ett område eftersträvar avseende tätheter och kvalitet. Förslaget innebär att skötselplanerna kan sättas ur spel som styrning av den ordinarie förvaltningen av arten och riskerar att negativt påverka möjligheterna till en ansvarstagande flerartsförvaltning av klövviltet.

Länsstyrelsen föreslår att bestämmelserna kan inrikta sig på årskalv av kronhjort och att skyddsjakt på enskilds initiativ då även får bedrivas under nattetid. Det bör vara tillräckligt för att dels upprätthålla en skrämseleffekt och dels minska de skador som enskilda lantbrukare drabbas av.

Länsstyrelsen föreslår att det bör finnas ekonomiskt stöd att söka för att göra investeringar för att säkra foderupplag och växande gröda mot klövviltet i likhet med det system som finns för fredade arter. Likaså bör det finnas en ekonomisk ersättning för drabbade att söka vid allvarliga skador förutsatt att den drabbade gjort förebyggande åtgärder och trots detta drabbas av skador.

Stora rovdjur, sidan 143

Utredningen föreslår höjda ersättningar för förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp samt höjd ersättning för rovdjursangrepp. Då ersättningsfrågan är viktig för acceptansen för rovdjur, och därmed förtroendet för rovdjursförvaltningen, anser Länsstyrelsen att höjda ersättningar för förebyggande åtgärder och rovdjursangrepp på tamdjur är centralt.

Minskad vargstam

Utredningen föreslår en minskad vargstam. Länsstyrelsen vill belysa att det är viktigt att vargstammen hålls på en nivå där den fortfarande går att förvalta för att förebygga skador. Om vargstammen tillåts bli för liten kan det, utöver problem för artens genetik och överlevnad, leda till att det blir svårare att besluta om licens- och skyddsjakt efter varg. En minskad vargstam kan alltså vara kontraproduktivt sett till vad utredningens förslag vill åstadkomma.

Konsekvenser av utredningens överväganden och förslag – områden utanför djurskyddsområdet, sidan 169

Länsstyrelsen stödjer förslaget att återkommande analysera marknadskoncentrationen i livsmedelskedjan. Man bör då också se på den ojämna fördelningen av vinster i livsmedelskedjan där enligt utredningen "endast en mindre andel av vinsterna tillfaller primärproducenterna".

Utredningen beskriver och föreslår rovdjuravisanse åtgärder för att skona gröda och djur. Länsstyrelsen anser att problem med viltskador på foder också bör omfattas av möjlighet för ersättning för djurägare. Älgar, kronvilt och andra djur som äter ur plansilos och från balar kan orsaka betydande skador och ekonomiskt bortfall för djurägare.

En möjlighet att ersätta djurägare för att kunna utfodra vilda djur, särskilt klövvilt, skulle kunna vara en tänkbar lösning som då skulle kunna kombineras med modeller för skyddsjakt.

Utredningens överväganden och förslag – konkurrenskraft och djurskyddskrav, sidan 231

Förslaget kring krav på samarbete mellan myndigheter i syfte att minska djurägarnas administrativa börda anser Länsstyrelsen är bra, med förtydligande att de tydliga uppdragen ska också kunna uppmäta effekt.

Djurskyddet i EU och globalt – påverkan på svensk konkurrenskraft, sidan 250

Att undanta även virtuella elstängsel ur 2 kap 17§ djurskyddsförordningen skulle öka möjligheten att fler marker betas och underlätta arbetet och därmed lönsamheten för företagen.

Utredningens överväganden och förslag, sidan 422

Kalibreringsutbildningarna så som föreslås ovan befaras att inte ge önskad effekt i hela branschen eftersom småskaliga slakteriföretagare inte kommer kunna avsätta resurser för ett aktivt deltagande. Blir deltagandet obligatoriskt kommer det snarare upplevas som en belastning än som ett stöd. Det finns inte heller någon fungerande branschorganisation motsvarande Sveriges Gårdsmejerister som skulle kunna fungera som länk till de småskaliga slakteriföretagarna. De mindre slakteriföretagen är oftast en- eller fåmansföretag med en hög grad av diversifiering. Det är nästan alltid styckning som bedrivs utöver slakten men ofta även förädlingsverksamhet och/eller café eller dylikt, ofta även lantbruk med djuruppfödning. Dessa företag drabbas redan idag av en alldeles för tung administrativ, regel- och kontrollrelaterad börda samt dålig lönsamhet. Ska målet vara att underlätta för de befintliga och att gynna utveckling av nya företag så är kalibreringsutbildningar ingen effektiv lösning för förbättringar inom djurskyddskontrollerna vid slakterier.

Utredningens överväganden och förslag, sidan 461

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att det ska vara tillåtet med djurvälståndersättningar för åtgärder som ingår i nationell lagstiftning men går utöver EU:s gemensamma djurskyddslagstiftning.

Angående förslaget om grundvillkoren anser Länsstyrelsen att det är rimligt att det blir ekonomiska konsekvenser om man bryter mot gällande regelverk. De avdrag som hittills beslutats av Länsstyrelsen i Jämtlands län är uteslutande kopplade till djurskydd. De ekonomiska konsekvenserna är rimliga och välkända. Med den produktion som finns i Jämtlands län är grundvillkoren inget betungande utan fyller en rimlig funktion.

Som nämns i utredningen har byggkostnaderna bara de senaste åren ökat med över 30 procent för svenskt lantbruk. Det motiverar högre ersättningsnivåer för att upprätthålla investeringar.

Dagens konstruktion med så kallade takbelopp/stödtak innebär att stora investeringar i exempelvis mjölkstallar får en ersättningsnivå som blir för låg för att stimulera investeringar i den takt som behövs för att bygga upp konkurrenskraftiga företag. För att utveckla konkurrenskraften skulle takbeloppet behöva höjas.

Resonemanget om stödtak bör också kopplas till förslaget om öronmärkta medel för ombyggnad av stallar med uppbundna djur till lösdrift. Omställning till lösdrift innebär troligen ofta nybyggnation. Länsstyrelsen saknar en konsekvensanalys av hur förslaget om öronmärkta medel går att kombinera med stödtaket. Istället för att öronmärka medel skulle man kunna ge extra poäng i prioriteringen för dessa ansökningar. På så sätt riskerar man inte att låsa pengar som inte blir utnyttjade.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att startstödet behöver ses över, men inte för att förenkla handläggningen utan för att budgeten är alldeles för låg. Länsstyrelsen anser att tilldelningen av startstöd bör vara tillräcklig för att alla behöriga sökande ska kunna få del av startstödet. Särskilt i norra Sverige, då finansieringsproblemen kan var större på grund av låga värden på fastigheter, är startstödet ett viktigt tillskott för att stimulera och underlätta generationsväxling. Startstöden är ett av få stöd som skulle kunna hanteras löpande. Tilldelningen är dock lägre än antalet sökande vilket tvingar

Länsstyrelsen att använda ansökningsomgångar och att konkurrensutsätta stöden. Det bidrar till betydligt längre handläggningstider än om stödtilldelningen skulle vara tillräcklig för att bevilja alla sökande som uppfyller kraven.

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om enhetskostnader för stallar för får. Det är dock viktigt att kostanden differentieras utifrån storlek på besättning och geografiskt motiverade skillnader i byggnadskonstruktion. Snömängd och behov av uppvärmning är exempel på faktorer som påverkar kostnaden för att bygga stallar.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med länsveterinär Maria Lundvall som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Susanna Löfgren och enhetschef Marina Wallén Mattsson medverkat.